

«*I got a muttered grunt in response*» [6, с. 10] // *У відповідь я почула бурмотіння*. Задля відтворення порядку слів, характерного для української мови, ми перемістили обставини у *відповідь* на початок речення.

Розуміння лексичних трансформацій у процесі перекладу сучасних художніх творів вимагає не тільки знання мови, але і тонкого розуміння культурних нюансів, а також контекстуальної релевантності. Перекладачі виконують роль культурних посередників, перед якими стоїть завдання зберегти цілісність лексичних трансформацій й, у той же час, зробити їх доступними і зрозумілими для аудиторії-реципієнта. Застосування лексичних трансформацій дало нам змогу досягти еквівалентності і створити текст, який злагоджено виглядає в українській мові, зберігаючи стилістичні і семантичні структури, які присутні в оригіналі.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навч. посіб. Вид. 5-те, випр. Вінниця : Нова Книга, 2018. 656 с.
2. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Вінниця : Нова книга, 2008. 512 с.
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 5-е, допов. Черкаси: Ю. А. Чабаненко, 2019. 240 с.
4. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
5. Cambridge Advanced Dictionary. 2023. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/> (дата звернення: 29.11.2023)
6. Ware R. Zero Days. New York: Scout Press, 2023. 356 p.

Анастасія Парибка, Світлана Парибка

здобувачки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: кандидатка філологічних наук, доцентка **Ірина Литвин**
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ПОГЛЯД НА ПЕРЕКЛАД МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

Здавна люди цікавилися перекладом, адже саме він був засобом міжкультурного спілкування, обміну науковими здобутками, допомагав розширювати торговельні й дипломатичні зв'язки. Кожна епоха представлена визначними діячами перекладацької сфери: Андронік, Цицерон, Плавт (Античність), Іоанн Скотт Еріугена, Джон Вікліф (Середньовіччя), Ніколас фон Віле, Етьєн Доле, Леонардо Бруні (Відродження), П'єр Даніель Юе, Александр Тайтлер (класицизм), Роберт Браунінг, Юджин Найда (XIX-XX ст.). Серед українців варто згадати Івана Франка, Лесю Українку, Миколу Зерова, Миколу

Лукаша, Бориса Тена, Григорія Кочура, Михайла Москаленка й ін. Значний внесок у розвиток вітчизняної перекладацької справи належить поету, й перекладачу Максиму Рильському. Його теоретичні напрацювання є актуальними й сьогодні. Рильський знав 13 мов, а міг перекладати із 30-ти.

Метою статті є окреслення поглядів Максима Рильського на переклад.

Перекладацьку діяльність Максима Рильського вивчали Г. Кочур, Ф. Арват, З. Коцюба, С. Миронюк, З. Гросбарт й інші.

Максим Рильський розпочав перекладацьку діяльність у 20-х рр. ХХ ст. і не припиняв її до останніх місяців життя. Відомий український перекладач Григорій Кочур зазначив, що М. Рильський вважав себе учнем Миколи Зерова. Митець створив оригінальний ідіостиль, за допомогою якого переклав чимало світових шедеврів, збагативши ними українську літературу [4].

Перекладацька спадщина Максима Рильського містить понад 50 творів іноземних авторів різних епох, країн, культур. Серед його перекладів варто відзначити «Слово о полку Ігоревім», твори Шекспіра, Гейне, Гете, Андерсена, Емінеску, Міцкевича («Пан Тадеуш»), Пушкіна («Євгеній Онегін»), поетів Срібного віку, польських, словацьких, чеських, латинських, болгарських, італійських, іспанських, туркменських та інших авторів. Цікавим є те, що Максим Рильський працював над перекладом «Пана Тадеуша» понад 40 років (з 1923 до останнього року життя). Упродовж цього періоду виходило кілька видань твору [3]. Український літературознавець Григорій Вервес зазначив: «Читати іншомовного поета в перекладі – це те ж саме, що дивитися на предмети через скло: чим воно чистіше, тим ми краще бачимо й розуміємо поетів. Його [Рильського] геніальний переклад «Пана Тадеуша» ... є, за визначенням польської критики, найкращим перекладом із Міцкевича на іноземні мови» [1]. На думку Рильського, переклад – це співтворчість. Як перекладознавець, він розглядав переклад із мово- та літературознавчої точок зору. Практик і теоретик перекладу сформулював дві вимоги до перекладача: 1) «потребу знайти відповідний тон, ключ, реєстр»; 2) «доконечна потребу знайти творчу домінанту автора» [4].

Перекладач досліджував проблему співвідношення між дослівним (семантичним) перекладом і перекладом-адаптацією (комунікативним). Перекладознавець виокремлював «творчу домінанту автора». Він створив концепцію комунікативного перекладу, виокремивши такі аспекти: розширення словникового запасу рідної мови шляхом словотворення, дослідження відмінностей між різними мовними системами, пошук нових літературних форм [2]. Рильський вказував на важливість індивідуальності перекладача, тобто можливості вибору для перекладу такого твору, який відображав би настрої й характер інтерпретатора [4].

Більша частина теоретичних розробок Рильського стосується віршованого перекладу. Він вважав, що переклад поетичного твору має бути талановитим і сміливим, між автором і перекладачем повинна бути «внутрішня спорідненість», яка не має обмежувати індивідуальність останнього. [3]. У 1931р. М. Рильський запропонував концепцію власне віршового перекладу, визначивши три найважливіші чинники для цього типу перекладу: 1) традиція віршування; 2)

естетика з урахуванням загальних тенденцій перекладу; 3) форма, вільніша для подальших варіацій перевираження. Досліджуючи проблему еквіритмічності, перекладач стверджував, що це поняття є умовним, адже через відмінність звукових систем мов неможливо еквіметрично й еквіритмічно перекладати вірші. Варто відзначити, що тут Максим Рильський вживає термін «умовність», який пізніше стосуватиметься поняття перекладу. На думку теоретика перекладу, еквілінеарність є також недосяжною, бо, наприклад, англійські лексеми невеликого розміру, тому складно досягти однакової кількості рядків у текстах англomовного оригіналу й українського перекладу [4].

Розглядаючи явище перекладу, М. Рильський наголошував на важливості як лінгвістичного, так і «мистецького», «творчого» аспектів. Для нього значущою була «вірність» оригіналу. Дослідник був цілком переконаний, що «переклад із будь-якої мови на будь-яку мову принципово можливий, – незалежно від того, на якому щаблі розвитку та чи інша мова стоїть» [3]. Що ж до точності перекладу, то митець зазначав: «...треба перекладати «не букву, а дух», треба пам'ятати ще гоголівську вказівку про те, що для наближення до оригіналу слід інколи відходити від нього. Ось чому я особисто перед терміном точність даю перевагу термінові вірність» [4].

Максим Рильський, працюючи над проблемою перекладу зі слов'янських мов, у статті «Переклади й перекладачі» писав, що близькоспоріднені мови спонукають звертатися до буквализму. До того ж, він виступав проти надмірного одомашнення перекладу [3].

Великий теоретичний і практичний досвід дав змогу Рильському створити чимало статей, виступів, відгуків, загальна кількість яких становить 40 публікацій: серед них доповідь «Художній переклад з однієї слов'янської мови на іншу», стаття «Чехов по-українському», коротка нотатка «Творча радість» тощо. У найбільшій своїй праці «Проблеми художнього перекладу» автор описує перекладача, асоціюючи сферу його діяльності із полюванням: «Коли мисливець підходить до луку чи болота, багатого на дичину, його охоплює радісне передчуття щасливого полювання. Разом із тим він напружує всі свої сили, щоб полювання було справді вдалим. Адже повинен він показати ... свою стрілецьку вмільість» [3].

Отже, Максим Рильський зробив вагомий внесок у розвиток української перекладацької справи, збагативши її здобутками світового письменства, ключовими теоретичними поглядами. Рильський заклав міцну основу для подальших теоретичних розвідок у галузі перекладу.

Література

1. Адам Міцкевич у перекладах. URL: https://studexpo.net/175923/literatura/adam_mitskevich_perekladah (дата звернення: 09.12.2023)
2. Максим Рильський – практик і теоретик сучасного перекладу. URL: <https://nspu.com.ua/novini/maksim-rilskij-praktik-i-teoretik-suchasnogo-perekladu/> (дата звернення: 09.12.2023)

3. Максим Рильський як теоретик перекладу. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ruda_Tetiana/Maksym_Rylskyi_iak_teoretyk_pereklad_u.pdf?PHPSESSID=3hq2mcrk9pveqrpdbbs2qo39i0 (дата звернення: 09.12.2023)

4. Роль Максима Рильського в розвитку перекладознавства. URL: <https://ukrlit.net/info/translation/10.html> (дата звернення: 09.12.2023)

Владислав Радкевич

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: кандидатка філологічних наук, старша викладачка

Ольга Коновалова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ МОДИФІКАЦІЇ У ВЛАСНІЙ ВЕРСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АВТОБІОГРАФІЧНОЇ КНИГИ ДЖ. Р. ЕКЕРЛІ «MY DOG TULIP»

Наше дослідження присвячено особливостям перекладу фразеологічних лексичних одиниць у власній версії українського перекладу автобіографічної книги Дж. Р. Екерлі «My Dog Tulip» («Мій пес Тюльпан») [5].

Британський письменник Джо Рендолф Екерлі здобув популярність завдяки своїм автобіографічним творам, у яких він яскраво висвітлює події свого життя. Автор відомий своєю здатністю виражати емоції та створювати емоційно зворушливі оповідання. В романі «My Dog Tulip» Екерлі відтворює свої взаємовідносини з улюбленою собакою та ділиться з читачем труднощами, котрі його супроводжували. Із тексту твору стає зрозуміло, що для автора це не просто домашній улюбленець, а значно більше – приятель, на якого він чекав усе своє життя. Роман Дж. Р. Екерлі можна вважати найяскравішим прикладом взаємовідносин між людиною та тваринами в художній літературі 20 століття.

Зазначимо, що роман наповнений великою кількістю фразеологізмів, сталих виразів, що збагачують його та надають особливого стилістично-емоційного забарвлення тексту. На думку А. В. Коваленко, «перекладач повинен точно передати суть поняття, не випускаючи при цьому образності фразеологічної одиниці, її функціональності, стилістичності тощо» [2, с. 270]. Для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів з англійської мови на українську перекладач повинен вміти звертатися до різних видів перекладу [1, с. 16].

Відтак, фразеологізмам оригіналу можуть відповідати фразеологізми в перекладі з однаковим значенням і стилістичним відтінком, але різним стилістичним наповненням [3, с. 177]. Розгляньмо фрагмент: «...*another vet had been recommended to me, and I decided to try my luck with him* [5, с. 13] // Тоді мені порадили звернутись до іншого спеціаліста, і я вирішив зробити ставку на нього». Англійську фразеологічну одиницю *to try my luck*, що тлумачиться як «то